

อวตาร: การผจญภัยของวีรบุรุษ

Avatar: The Hero's Journey

สุกัญญาโสภิ ไจกลำ¹

Sukunya Sopee Chaiklam¹

Received: 14 October 2022

Revised: 16 March 2023

Accepted: 24 July 2023

บทคัดย่อ

การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์เสนอฉากเกี่ยวกับ “การผจญภัยของวีรบุรุษ” ซึ่งคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ได้นำมาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ที่สร้างความนิยมอยู่ในปัจจุบันไว้ จำนวน 10 ขั้นตอน ได้แก่ 1) โลกใบเดิม 2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย 3) พบ ครูบาอาจารย์ 4) การข้ามธรณีประตูแรก 5) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู 6) การเข้าไปในถ้ำลึก 7) การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ 8) ได้รางวัล 9) การคืนชีพ และ 10) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต โดยขั้นตอนที่หายไปคือการเดินทางกลับสู่โลกใบเดิมของวีรบุรุษ ถือเป็นบทสรุปที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษในภาพยนตร์เรื่องนี้ เลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในโลกพิเศษที่เขาได้เข้าไปเรียนรู้ เพราะวิถีชีวิตของชาวนาวิที่เชื่อมโยงกับพระเจ้าผู้สร้างและธรรมชาตินั้น ทำให้วีรบุรุษได้ค้นพบแนวทางในการพัฒนาจิตวิญญาณของชีวิตมนุษย์ อันจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในชีวิต

คำสำคัญ: การผจญภัย, วีรบุรุษ, อวตาร

Abstract

The adventures of the heroes from the movie Avatar were studied. The film offers a scene about “The hero's journey” in which Christopher Vogler analyzed the scriptwriting of today's most popular films in 10 steps: 1) Ordinary world 2) The Call to Adventure 3) Meeting with the Mentor 4) The Crossing of the First Threshold 5) Test, Allies, Enemies 6) Approach to the inmost cave 7) The Ordeal 8) Reward 9) Resurrection and 10) Return with the elixir. The missing step is a journey back to the hero's original world. It is an important synopsis showing the heroes in the film. Choose to live in a special world that he has come to learn. Because the way of life of the Na'vi is connected with the God and nature. This allows the heroes to find ways to develop the spirit of human life. Which will lead to the highest goal in life.

Keywords: Hero, journey, Avatar

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก

¹ Thai languages program, Faculty of Humanities and Social sciences, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok.
Email: Sukunyasopee@Gmail.com

บทนำ

ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้คนได้หลากหลาย ตั้งแต่ภาพยนตร์ได้กำเนิดขึ้นมาในต่างประเทศจากการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือและอุปกรณ์ในการถ่ายทำและฉายภาพยนตร์ ทำให้ผู้คนได้รู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ ของคนทั่วโลกจากภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้น จึงถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิด ความรู้สึก และวัฒนธรรมที่สำคัญ ดังที่ จำเริญลักษณ์ ฐนะวังน้อย (2544, หน้า 1) ได้กล่าวถึงบทบาทของภาพยนตร์ไว้ว่า “ภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทในการให้ความรู้ ให้ข่าวสาร และให้ความบันเทิงแก่ประชาชนใน วงกว้างและ น่าเชื่อถือ เพราะภาพยนตร์สามารถเสนอภาพและเสียงที่ดูสมจริงจนสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้รับสาร คล้อยตามได้ง่าย จึงได้มีการนำภาพยนตร์มาใช้ในการกระตุ้นความสำนึกทางการเมืองและ ชักจูงใจเพื่อผลกำไรของธุรกิจการค้า

เมื่อภาพยนตร์เป็นเครื่องมือใน การ โน้มน้าวใจหรือกระตุ้นความคิดของผู้คน ผู้ผลิต ภาพยนตร์จึงสามารถนำความคิด ความรู้สึก มาใส่ไว้ในภาพยนตร์ตามที่ตนเองได้ ตั้ง จุดมุ่งหมายไว้ เช่น ภาพยนตร์แนวประวัติศาสตร์ ชาตินิยม สังคม ความรัก บุคคล ความรุนแรง หรือการเมือง ซึ่งการสร้างภาพยนตร์แนวต่างๆ สามารถสอดแทรกวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ เข้าไปได้ด้วย

นับตั้งแต่การกำเนิดภาพยนตร์ในปี พ.ศ.2438 (28 ธันวาคม ค.ศ.1895) ซึ่งเป็นวันที่มีการฉายภาพยนตร์ให้สาธารณชนชมเป็นครั้งแรก ในร้านกาแฟแห่งหนึ่งในนครปารีส (จำเริญลักษณ์ ฐนะวังน้อย, 2544, หน้า 7) จนมาถึงปัจจุบัน เกิด ภาพยนตร์เรื่องต่างๆ มากมายจากผู้สร้างหลาย ประเทศ และยังมีการจัดอันดับภาพยนตร์ที่ทำ รายได้มากที่สุด อันทำให้เห็นถึงความสนใจของ

ผู้ชมทั่วโลกได้อย่างดี จากรายงานของบ็อกซ์ ออฟฟิศโมโจ (box office Mojo) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ ที่เก็บสถิติรายได้ของภาพยนตร์ทั่วโลก (เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์, 2565) ได้รายงานไว้ว่าภาพยนตร์ที่มีรายได้สูงสุดในโลก ตั้งแต่เข้าฉายจนถึงปัจจุบัน อันดับหนึ่งคือ ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร (Avatar) ที่ทำรายได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั่วโลกอยู่ที่ \$2,833,679,794 ดอลลาร์สหรัฐ โดยมีรายได้ นำอันดับที่สอง คือ ภาพยนตร์เรื่อง อเวนเจอร์ส: เผด็จศึก (Avengers: Endgame) ที่มีรายได้อยู่ที่ 2,797,501,328 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งห้านักกว 36 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แสดงให้เห็นว่าผู้ชมให้ความ สนใจเรื่องอวตารเป็นอย่างมาก

ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร เป็นภาพยนตร์ แนววิทยาศาสตร์ที่ฉายครั้งแรกในปี ค.ศ. 2009 ที่เขียนบท กำกับ อำนวยการสร้างและร่วมตัดต่อ โดยเจมส์ คาเมรอน ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่อง ไททานิค (Titanic) ซึ่งเขาได้พัฒนาเรื่องอวตารนี้ มาตั้งแต่ปี ค.ศ.1994 เป็นเวลา 15 ปีก่อน การฉาย ครั้งแรก โดยอวตารเป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ในช่วง กลางศตวรรษที่ 22 ที่มนุษย์กำลังล่า อาณานิคม ดาวแพนดอร่า ที่อุดมสมบูรณ์และสามารถอาศัย อยู่ได้ของดาวฤกษ์ที่ใหญ่ที่สุดในระบบดาวแอลฟา คนครึ่งม้า เพื่อทำการขุดแร่ อโนอบเทเนียม (unobtaniums) ที่เป็นแร่ตัวนำยอดเยี่ยม ห่องที่มีมูลค่ามหาศาลมาเป็นของตนเอง การ ขยายตัวของอาณานิคมเหมือนแร่ที่มนุษย์สร้าง บนดาวแพนดอร่า คุณค่าการดำรงชีพของ ชาวนาวิ (Na'vi) เผ่าพันธุ์คล้ายมนุษย์ที่อาศัย อยู่บนดาวแพนดอร่าอย่างต่อเนื่อง โดยชื่อเรื่อง ของภาพยนตร์เป็นการอ้างถึงการนำร่างกายของ ชาวนาวิ ที่ดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว มาควบคุมโดย สมอของมนุษย์ที่อยู่ห่างไกลซึ่งใช้ในการโต้ตอบ กับชาวพื้นเมืองของแพนดอร่า

การได้รับความนิยมของภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ทั้งที่เป็นภาพยนตร์แนววิทยาศาสตร์นั้น อาจมีสาเหตุมาจากการถ่ายทำภาพยนตร์แนวใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนในโลก คือ ภาพยนตร์สามมิติ แต่นอกเหนือจากนั้น เรื่องราวที่เล่าผ่านภาพยนตร์ ก็เป็นที่น่าตั้งข้อสงสัยว่าจะเป็นสาเหตุอีกส่วนที่ทำให้ผู้ชมกลับมาชมซ้ำในรอบหลายปี จนกลายเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้มากที่สุดทั่วโลก ดังที่ คริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ได้นำทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมของแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ในหนังสือ *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers* จนทำให้ทราบโครงเรื่องในภาพยนตร์ที่เป็นที่นิยม ว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นมีโครงเรื่องเป็นไปตามการผจญภัยของวีรบุรุษ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา การเดินทางของตัวละครเอกที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง อวตารเปรียบเทียบกับโครงเรื่องผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำเสนอเนื้อหาในภาพยนตร์โดยใช้แนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ทราบถึงกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในภาพยนตร์โดยใช้แนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทพปกรณัมจากเรื่องเล่ามาสู่ภาพยนตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในอวตารครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์ของคริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่ใช้ทฤษฎีของโจเซฟแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ จนกลายเป็นแนวทางการศึกษาการเขียนบทภาพยนตร์ที่นิยมตามโครงสร้างการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัม และภาพยนตร์เรื่องอวตาร

2. รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาภาพยนตร์เรื่อง อวตาร จากอินเทอร์เน็ตและโรงภาพยนตร์

3. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่อง อวตาร โดยใช้แนวทางการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกลเลอร์ ที่ได้นำทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษในเทพปกรณัมของโจเซฟแคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส มาวิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ ไว้ในหนังสือ *The Writer's Journey: Mythic Structure for Writers* [การเดินทางของนักเขียน: โครงสร้างเทพปกรณัมสำหรับนักเขียน] (Vogler, 2007 pp. 8 - 19) จำนวน 12 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) โลกใบเดิม (ordinary world)

เรื่องราวส่วนใหญ่จะนำวีรบุรุษออกจากโลกใบเดิมเข้าสู่โลกที่พิเศษ, ที่แปลกใหม่และแตกต่างจากเดิม โดยการกล่าวถึงหรือแนะนำวีรบุรุษในโลกใบเดิมก่อน

- 2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)

วีรบุรุษจะพบปัญหา การท้าทาย หรือการผจญภัย ทำให้พวกเขาได้รับเสียงเรียกสู่การผจญภัย และจะไม่สามารถอยู่ต่อไปได้ในโลกใบเดิม

- 3) การปฏิเสธเสียงเรียก (refusal of the call)

ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวกับความกลัว บ่อยครั้งที่พวกเขาจะปฏิเสธเสียงเรียกเพื่อข้ามธรณีประตูไปสู่การผจญภัย ท้ายที่สุดก็ต้องเผชิญหน้ากับความกลัวที่ยิ่งใหญ่ วีรบุรุษจะยังไม่มุ่งมั่นในการเดินทางอย่างเต็มที่และอาจยังคิดที่จะหันหลังกลับไป

4) พบครูบาอาจารย์ (meeting with the mentor)

หลายเรื่องที่จะมีการนำเสนอตัวละครที่เหมือนกับที่ปรึกษาของวีรบุรุษ ความสัมพันธ์ระหว่างวีรบุรุษกับเมนเทอร์เป็นหนึ่งในฉากที่พบบ่อยในเทพปกรณัม และเป็นสัญลักษณ์ที่มีค่าที่สุด ความสัมพันธ์นี้อยู่บนพื้นฐานของความผูกพันระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ครูและศิษย์ แพทย์และคนไข้ เทพเจ้าและมนุษย์ ซึ่งพวกเขาจะได้รับการสนับสนุน หรือพบกับครูบาอาจารย์ที่ให้คำปรึกษา

5) การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)

ในที่สุดวีรบุรุษก็มุ่งมั่นที่จะผจญภัยและข้ามธรณีประตูไปสู่โลกใบใหม่เป็นครั้งแรก โดยเขา ตกลงที่จะเผชิญกับผลที่ตามมาจากการจัดการกับปัญหาหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นจากเสียงเรียกให้เข้าสู่การผจญภัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานเริ่มต้นขึ้นและการผจญภัยก็จะดำเนินต่อไป อาจเป็นฉากบอลลูนลอยขึ้นฟ้า เรือแล่นออกไป เป็นต้น

6) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)

เมื่อข้ามธรณีประตูแล้ว พวกเขาจะเผชิญหน้ากับความท้าทายและการทดสอบ, พบเจอกับพันธมิตรและศัตรู และเริ่มเรียนรู้กฎของโลกใบใหม่ ฉากนี้เหมือนกับเป็นการพัฒนาตัวละครให้ผู้ชมเห็นว่าวีรบุรุษและเพื่อนของเขาอยู่ภายใต้ความตึงเครียด

7) การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)

วีรบุรุษจะมาพบสถานที่อันตรายที่สุด บางครั้งก็อยู่ใต้ดินที่ลึกลงไปที่มีจุดหมายของการกิจซ่อนอยู่ บ่อยครั้งเป็นแหล่งที่มีศัตรูตัวร้ายและเป็นจุดที่อันตรายที่สุดในโลกใบใหม่นี้ เมื่อพวกเขาเข้าสู่สถานที่อันตรายและน่ากลัว พวกเขาจะเข้าสู่ธรณีประตูครั้งที่สอง วีรบุรุษมักหยุดที่ประตูเพื่อเตรียมวางแผน และชิงไหวชิงพริบคนร้าย นี่คือขั้นตอนของการเข้าไปในถ้ำลึก

8) การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ (the ordeal)

ขั้นตอนที่เป็นชะตากรรมของวีรบุรุษที่ต้องเจอด้วยการเผชิญหน้าโดยตรงกับความกลัวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขา เขาเผชิญกับความเป็นไปได้ที่จะเสียชีวิตและถูกนำไปสู่การต่อสู้กับกองกำลังศัตรู การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์นี้จึงเป็นช่วงเวลาที่มืดมนสำหรับผู้ชม ในขณะที่เราสงสัยและตั้งเครียดที่ไม่รู้ว่าตัวเอกจะมีชีวิตอยู่หรือตาย

9) ได้รางวัล (reward)

หลังจากรอดชีวิตจากความตาย ต่อสู้กับศัตรูแล้ว วีรบุรุษและผู้ชมก็จะมีการเฉลิมฉลอง ตอนนี้พวกเขาได้ครอบครองสมบัติที่แสวงหามาเป็นรางวัลของพวกเขา อาจเป็นอาวุธพิเศษ เช่นดาบวิเศษ หรือเหรียญ ซึ่งบางครั้งรางวัลที่ได้รับอาจหมายถึง ความรู้และประสบการณ์ที่นำไปสู่ความเข้าใจและการปรองดองกับศัตรูได้ด้วย

10) เส้นทางกลับบ้าน (the road back)

ขั้นตอนนี้ วีรบุรุษจะยังไม่ออกจากภาพยนตร์จะนำเสนอจากตัวเอกกำลังข้ามไปสู่ฉากที่สาม ถ้าวีรบุรุษยังไม่สามารถปรองดองกับศัตรู พวกเขาอาจโกรธแค้น ขั้นตอนนี้จะมีฉากการไล่ล่าเกิดขึ้น ในขณะที่วีรบุรุษถูกไล่ล่าบนเส้นทาง

กลับบ้านโดยกองกำลังของผู้ที่โกรธแค้นเขาจากการถูกยึดดาบ, น้ำอมฤตหรือสมบัติที่ตัวเอกได้เป็นรางวัลมา

11) การคืนชีพ (resurrection)

ในสมัยโบราณ นักล่าและนักรบจะต้องได้รับการชำระร่างกายและจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ก่อนที่พวกเขาจะกลับสู่โลกใบเดิมของพวกเขา วีรบุรุษที่เคยอยู่ในอาณาจักรแห่งความตายจะต้องเกิดใหม่และชำระล้างด้วยการทดสอบครั้งสุดท้ายและการฟื้นคืนชีพก่อนที่จะกลับไปสู่โลกใบเดิม นี่เป็นช่วงเวลาครั้งที่สองของชีวิต เป็นการทดสอบแบบสาหัสสากรรจ์อีกครั้งสำหรับวีรบุรุษเพื่อดูว่าเขาได้เรียนรู้บทเรียนจากการทดสอบหรือไม่ พวกเขาจะได้รับการเปลี่ยนแปลงด้วยประสบการณ์ของพวกเขาเอง

12) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

ตัวเอกกลับสู่โลกเดิม แต่การเดินทางนั้นจะไร้ความหมายเว้นแต่เธอจะนำเอาน้ำอมฤต สมบัติหรือบทเรียนจากโลกใบใหม่กลับมา น้ำอมฤตเป็นยาวิเศษที่มีพลังในการรักษา อาจเป็นสมบัติที่ยิ่งใหญ่ หรืออาจเป็นความรู้จากประสบการณ์ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวันข้างหน้า

4. สรุปและอภิปรายผล

5. เสนอข้อมูล โดยเสนอผลการศึกษาวิจัยเป็นแบบพรรณานาวีเคราะห์

ผลการวิจัย

การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ปรากฏขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษ ตามแนวการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกเลอร์ ที่ได้สรุปขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษไว้ครบทั้ง 10 ขั้นตอนได้แก่

- 1) โลกใบเดิม (ordinary world)
- 2) เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)
- 3) พบครูบาอาจารย์ (meeting with the Mentor)
- 4) การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)
- 5) การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)
- 6) การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)
- 7) การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ (the ordeal)
- 8) ได้รางวัล (reward)
- 9) การคืนชีพ (resurrection)
- 10) การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

การศึกษา การผจญภัยของวีรบุรุษจากภาพยนตร์เรื่อง อวตาร ครั้งนี้ มีตัวละครที่มีพฤติกรรมหรือผ่านเหตุการณ์ในรอบของการผจญภัยของวีรบุรุษ คือ เจค ซัลลี (Jake Sully) อดีตนาวิกโยธิน ที่เขาเป็นอัมพาตและต้องทำการฝึกแทนพี่ชายในดาวแพนดώρα ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการผจญภัยของเจค ซึ่งพบขั้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษ จำนวน 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. โลกใบเดิม (ordinary world)

ภาพยนตร์เรื่องนี้เปิดเรื่องด้วยการเล่าถึงพื้นหลังของเจค ซัลลี อดีตนาวิกโยธิน ที่ผ่านการรบแล้วขาพิการ และการตายของพี่ชายฝาแฝดซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีสัญญาทดลองกับโครงการอวตารในดาวแพนดώρα การมาทำสัญญาต่อจากพี่ชายเพื่อไม่ให้สูญเงินจากการทำร่างอวตารที่เป็นส่วนผสมทางพันธุกรรมของดีเอ็นเอมนุษย์

และดีเอ็นเอจากสิ่งมีชีวิตบนดาวแพนโดรา ที่มีชื่อเรียกว่า นาวิ นี่ เขาจะได้รับเงินตอบแทนมหาศาล ซึ่งสามารถนำมารักษายาให้หายได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เขาตัดสินใจเดินทางไปสู่ดาวแพนดอรา

2. เสียงเรียกสู่การผจญภัย (the call to adventure)

การเดินทางสู่แพนดอราของเจค ที่เป็นอดีตนาวิกโยธินและไม่ใช่ นักวิทยาศาสตร์เหมือนพี่ชาย ทำให้เขาไม่ได้รับการยอมรับจากหัวหน้าโครงการนักวิทยาศาสตร์ ดร.เกรซ ออกัสทีน สบประมาทเขาว่าเป็นเพียงพลทหารสอบตก และเรียกเขาว่า ซ็อบบี้ ทำให้เจคต้องการพิสูจน์ตัวเองในการเชื่อมต่อกับร่างอวตารมากขึ้น

ในโครงการที่แพนดอรานี้ มีหน้าที่สองส่วน คือ นักวิทยาศาสตร์ที่ทำหน้าที่ศึกษาพันธุ์ไม้และวิถีชีวิตในแพนดอรา เพื่อให้เข้าใจชนเผ่าโอมาทิกาย่า (ผิวสีฟ้า) ซึ่งเป็นชาวนาวิเผ่าหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ในแพนดอราและเจรจาให้พวกเขา ย้ายออกจากหมู่บ้านเดิมหรือที่ชาวนาวิ เผ่า โอมาทิกาย่าเรียกว่า โฮมทรี ซึ่งหมู่บ้านของพวกเขาคือต้นไม้ที่ปกคลุมพื้นดินอันเต็มไปด้วยแร่ อันออบเทเนียม (Unobtainiums) ที่มีมูลค่าถึงกิโลกรัมละ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นที่ต้องการของหัวหน้าโครงการ นอกจากนักวิทยาศาสตร์แล้ว ในโครงการยังประกอบด้วยฝ่ายทหารที่ทำหน้าที่วางแผนเพื่อขับไล่และต่อสู้แย่งชิงแร่ธาตุนี้ด้วย

3. การข้ามธรณีประตูแรก (the crossing of the first threshold)

การข้ามไปสู่โลกใบใหม่ของเจคนั้นเกิดขึ้นตอนที่เขาเริ่มเชื่อมต่อกับร่างอวตารของตนเองและพบว่า เขาสามารถเดินได้เหมือนปกติ ทำให้เขาได้รับการเติมเต็มให้กลับมามีร่างกายที่สมบูรณ์อีกครั้ง เจคจึงต้องการอยู่ในร่างอวตารเพื่อทำภารกิจให้นานขึ้น และเมื่อเขาปรับตัวเข้ากับ

ร่างอวตารได้ในระดับหนึ่งแล้ว ดร.เกรซ จึงพาเขาออกไปสำรวจพันธุ์ไม้ในป่า ซึ่งการสำรวจป่าครั้งแรกนี้เองเสมือนเป็นการข้ามไปสู่โลกใบใหม่อย่างเต็มตัว

4. การทดสอบ, พันธมิตร, ศัตรู (test, allies, enemies)

ป่าฝนที่ทีมสำรวจเดินทางไปนั้น มีสัตว์ป่านานาพันธุ์ ทั้งสัตว์กินพืช สัตว์กินเนื้อ ตัวเล็กและตัวใหญ่ การเดินทางเข้าไปสำรวจป่าในครั้งนี้ เจคได้เจอกับสัตว์ตัวใหญ่มีรูปร่างคล้ายแรดมีนอเหมือนฉลามหัวฉ้อนและทานาธอร์ ลักษณะเหมือนเสือด่าที่ดุร้ายมากวิ่งไล่ทำร้าย เหตุการณ์นี้ทำให้เจคพลัดหลงกับทีมสำรวจจนต้องอยู่ในป่าเพียงลำพัง เจคดำรงชีวิตในป่าตามสัญชาตญาณ การเอาชีวิตรอดของนาวิกโยธินด้วยการนำไม้มาชุบน้ำมันต้นไม้และจุดไฟให้กลายเป็นคบเพลิง เมื่อเขาเดินเข้าไปในป่าลึกเรื่อยๆ ก็พบกับกลุ่มสัตว์ดุร้ายที่มีลักษณะเหมือนสุนัขตัวสีดำ ทำให้เขาต้องต่อสู้กับสัตว์เหล่านั้น จนกระทั่งเนย์ทรี (บุตรสาวของหัวหน้าเผ่า โอมาทิกาย่า) ที่เฝ้าดูเขาตลอดเวลาออกมาช่วยให้เขารอดชีวิตโดยการยิงธนูใส่สัตว์จนตาย

ฉากนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าวีรบุรุษได้เดินทางข้ามมายังโลกใบใหม่ที่มีอันตรายถึงชีวิต ทำให้เขาต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาทางด้านร่างกายให้เข้มแข็ง และพัฒนาทางด้านจิตใจให้กล้าหาญพร้อมที่จะเผชิญกับภัยอันตรายทั้งหลายในป่านี้ ดังที่เนย์ทรีดำหนิเจคว่า “เจ้าผิด เจ้าเหมือนเด็กทารก ส่งเสียงดัง ไม่รู้ว่าควรทำอะไร” และกล่าวถึงเหตุผลในการช่วยเจคว่า “เจ้ามีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นกลัว แต่โง่เขลา เบาปัญญาเหมือนกับเด็ก” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้จะผ่านการฝึกทางร่างกายและมีสัญชาตญาณการเอาตัวรอดอย่างไร แต่ก็ยังเป็นเหมือนเด็กที่ไร้เดียงสาในโลกใบใหม่

5. พบครูบาอาจารย์ (meeting with the mentor) อยู่ก่อนการข้ามธรณีประตูแรก

เนย์ทรี คือ ตัวละครฝ่ายหญิงที่เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของเจคให้เข้าใจธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวนาวีมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเนย์ทรี คือ ครูของเจคที่เป็นรูปธรรม ส่วนครูบาอาจารย์ที่สำคัญต่อชีวิตและการพัฒนาจิตวิญญาณของเจค คือ เอวา เทพเจ้าผู้สร้างทุกสรรพสิ่งในแพนดอรา ที่ชาวนาวีเฝ้าโอมาดิกายาบูชา บทบาทครูบาอาจารย์ของเอวาเริ่มจากการที่ทรงประทานให้ “เมล็ดพันธุ์ไม้ศักดิ์สิทธิ์ จิตวิญญาณอันพิเศษ” ตามที่เนย์ทรีเรียกขาน มาเกาะที่ตัวเจคในขณะที่เนย์ทรีกำลังไล่ให้เจคกลับไปยังกองกำลังของตนเอง การมาปรากฏของเมล็ดพันธุ์ไม้ศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นการแสดงนิมิตของเอวาเพื่อให้เนย์ทรีเข้าใจว่าเจคเป็นคนนอกที่พิเศษ ไม่ควรทำร้ายหรือไล่เขาให้ออกจากป่า ทำให้เนย์ทรีพาเจคกลับไปยังโฮมทรี

การแสดงบทบาทครูบาอาจารย์ของเอวาเพื่อแสดงให้เห็นว่าเจคคือผู้ที่ได้รับเลือกให้ทำภารกิจเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเขาเดินทางมาถึงโฮมทรี โดยการส่งกระแสน้ำ โอมาด มาร์ดาของเนย์ทรี ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชนเผ่าดังที่เนย์ทรีแนะนำว่า “นางเป็นซาฮิด ผู้แปลเจตนารมณ์แห่งเอวา” เมื่อโอมาดได้สอบถามถึงการมาของเจคแล้ว นางจึงมอบหมายให้เนย์ทรีสอนให้เจคเรียนรู้วิถีของชาวนาวี ตามบทสนทนาที่กล่าวว่า “ลูกสาวแม่ เจ้าสอนเขาเรียนรู้วิถีเรา พูดภาษาเรา ก้าวเดินเช่นเรา” เหมือนเป็นการแสดงให้เห็นบทบาทครูบาอาจารย์ของเอวา ที่ส่งผ่านมายังผู้นำทางจิตวิญญาณ และมาถึง เนย์ทรี ที่เป็นครูในทางรูปธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องนี้ เนย์ทรี ได้ฝึกฝนให้เจคเรียนรู้วิถีนักรบของชาวนาวี ที่ต้องพัฒนาทั้งทางร่างกายให้แข็งแกร่ง พร้อมทั้งจะดำรงชีวิต

อยู่ในป่าท่ามกลางสัตว์ที่ดุร้าย และพัฒนาทางจิตใจให้มีความกล้าหาญ อีกทั้งยังพัฒนาทางจิตวิญญาณในการทำให้เจคตระหนักว่าธรรมชาติของทุกสิ่งเชื่อมโยงเข้ากับเอวา เอวาคือเทพเจ้าผู้สร้างทุกสรรพสิ่งในแพนดอรา เป็นผู้ประทานชีวิตและเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด การฝึกฝนและชี้แนะของเนย์ทรีจึงสำคัญต่อการเป็นวีรบุรุษของเจคอย่างยิ่ง

6. การเข้าไปในถ้ำลึก (approach to the inmost cave)

ขั้นตอนที่เปรียบเสมือนการเข้าไปในถ้ำลึกของวีรบุรุษในเรื่องนี้คือการเดินทางไปสู่โฮมทรีของชนเผ่าโอมาดิกายา ซึ่งเป็นสถานที่ตามที่ไวเกลอร์ได้บรรยายไว้ว่า “วีรบุรุษจะมาพบสถานที่อันตรายที่สุด บางครั้งก็อยู่ใต้ดินที่ลึกลงไปที่มีจุดหมายของภารกิจซ่อนอยู่” (2007, p.14) ซึ่งหมู่บ้านของชนเผ่านี้อยู่ในดินไม่ใหญ่ขนาดมหึมาที่สามารถใช้เป็นที่พักของชนเผ่าได้เป็นร้อยๆ คน อีกทั้งยังเป็นจุดหมายในการเรียนรู้วิถีชีวิตและความคิดของชนเผ่า ตามที่ ดร.เกรซ ต้องการมากที่สุด การเข้ามายังหมู่บ้านนี้จึงถือเป็นการเข้าไปในถ้ำลึกของวีรบุรุษเช่นกัน

7. การทดสอบที่สาหัสสากรรจ์ (the ordeal)

การทดสอบที่วีรบุรุษในเรื่องนี้ คือ การเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวนาวี เฝ้าโอมาดิกายา ที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติด้วยความเคารพ ซึ่งถือเป็นบททดสอบที่สาหัสมากสำหรับเจค เพราะเขาต้องฝึกทุกอย่างเช่นเดียวกับนักรบเผ่าโอมาดิกายา ตั้งแต่การขี่อาซาที่ไม่เหมือนกับการขี่ม้าในโลกมนุษย์ แต่ต้องเชื่อมต่อสายสัมพันธ์ (ซาเฮล) ระหว่างตัวเขากับอาซาที่ขี่ โดยการนำปลายผมของตนเองที่มีลักษณะเหมือนรากฝอยต้นไม้ไปเชื่อมกันกับซาเฮลของมัน โดยสัตว์แต่ละชนิดจะมีสายสัมพันธ์ไว้เชื่อมต่อเข้ากับชาวนาวี เมื่อเชื่อมสายสัมพันธ์แล้ว

จะต้องเรียนรู้การสัมผัสเสียงเต้นของหัวใจ สัมผัสลมหายใจ และควบคุมการเคลื่อนไหวด้วยความคิด เสมือนเป็นการสื่อสารกันด้วยจิตที่เป็นสมาธิ การฝึกครั้งแรกของเจคจึงล้มเหลว แต่เมื่อฝึกทุกวันก็ทำให้เขาสามารถชี้อาชาได้

จากนั้นเขาต้องเรียนรู้การจะเป็น อารอนนยู (นักล่า) ด้วยการขี่อิกราน (สัตว์ที่มีลักษณะเหมือนนกตัวใหญ่) ซึ่งต้องมีการเลือก อิกรานเป็นของตนเอง และอิกรานจะต้องเลือก ผู้ขี่ขี่ เมื่อการพัฒนาร่างกายและจิตใจของเขาพร้อม โดยการเรียนรู้ที่จะล่าสัตว์ ขอบคุนและการสวดมนต์ให้วิญญาณของสัตว์ที่ตายให้กลับคืนสู่เอวา ดังที่เจคกล่าวว่า “วิญญาณเจ้าจงไปอยู่กับเอวา เลือดเนื้อเจ้าคงอยู่เบื้องหลังเป็นหนึ่งเดียวกับชาวนาวี” การประพาดเช่นนี้ทำให้ เนย์ทรีเห็นว่าเขาพร้อมแล้ว ด้วยการกล่าวว่า “การฆ่าที่หมดจด เจ้าพร้อมแล้ว” เนย์ทรีจึงพาเจคไปเลือกอิกราน ตามการบอกเล่าของเจคว่า “การฝึกหัดขี่อิกราน เราเรียกว่าแบนชี ด้านทดสอบที่นักล่าทุกคนจะต้องผ่าน แต่จะผ่านได้คุณต้องไปที่แบนชีอยู่” อูรา คือภูเขาลอยฟ้าที่อยู่สูงมาก ต้องเดินขึ้น ปีนเถาวัลย์ เดินข้ามเถาวัลย์ไปยังอีกภูเขาน้ำหนึ่ง ลอดถ้ำและผ่านน้ำตกไปยังหน้าผาที่แบนชีอยู่ ก่อนจะเจอฝูงอิกรานที่จะต้องไปเลือก ซึ่งผู้ขี่และอิกรานต้องเลือกกันและกันด้วยหัวใจ และสังเกตอิกรานที่เลือกผู้ขี่ได้จากที่อิกรานพยายามจะสู้ เมื่อเชื่อมสัมพันธ์กับอิกรานได้แล้ว เขาต้องหัดบินไปพร้อมกับอิกรานเพื่อปรับความคิดให้เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับ อิกราน

เขาฝึกล่าสัตว์ด้วยการขี่อิกรานสำเร็จ ทำให้กลายเป็นนักล่าจากบนฟ้า แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีโทรค (สัตว์ปีกที่มีขนาดใหญ่กว่าอิกราน) สัตว์ในตำนานที่ถูกเรียกขานว่า “เงาสุดท้าย” เพราะจะเห็นโทรคเป็นครั้งสุดท้ายก่อนตาย มนุษย์เรียกว่า “เกรท ลีโอน็อพเทอริกซ์” แต่เป็นโทรคของชาวนาวี เนย์ทรีเล่าให้เจคฟังว่า

ปู่ของนางเป็น “โทรค มัคโต” คือ บุรุษผู้เงาสุดท้าย ซึ่งปรากฏการณ์นี้เกิดเพียงห้าครั้งนับตั้งแต่ยุคเฟอร์สท์ ซองส์ การเป็นโทรค มัคโต จะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ สามารถรวมชนเผ่าต่างๆ เป็นปึกแผ่นได้ ชาวนาวีทุกคนจดจำเรื่องนี้และบอกเล่าสืบต่อกัน ทำให้ชาวนาวีพร้อมใจกันร่วมรบไปกับเจคเมื่อต้องต่อสู้กับมนุษย์ในตอนสุดท้าย

ในขณะที่วีรบุรุษกำลังเรียนรู้การดำรงอยู่ในโลกใบใหม่ เจคก็ต้องตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง เพราะเขาได้รับคำสั่งของนายพลควอริช ผู้นำทางทหารที่ต้องการจะสู้รบกับชนเผ่าชาวนาวีเพื่อครอบครองแร่แอนออบเทเนียม โดยมีคำสั่งให้เจคเข้าไปเรียนรู้ สอดแนมเพื่อจะหาสิ่งที่ชาวเผ่าต้องการแล้วต่อรองกับชนเผ่าให้ย้ายออกจากหมู่บ้าน หรือหาจุดอ่อนของชาวนาวีเพื่อให้ทหารได้เข้าไปโจมตีและขับไล่เผ่าโอมาติกายาออกไปจากพื้นที่ที่ต้องการได้ คำสั่งนี้ทำให้เจคตั้งใจที่จะเรียนรู้วิถีของชาวนาวี ทำให้เขาเข้าใจและยอมรับวิถีที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น จนเขาคิดว่าไม่มีทางที่ชาวเผ่าโอมาติกายาจะออกไปจากหมู่บ้านแน่นอน

การอยู่ร่วมกับชาวนาวี ทำให้เขาเปลี่ยนแปลงความคิดและจิตวิญญาณไปที่ละน้อย โดยแสดงให้เห็นจากการบอกเล่าของเจคที่บ้านที่กิสวีดิโอล็อก เพื่อบันทึกความทรงจำเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่จะเป็นชาวนาวี เจคได้กล่าวว่า “ตอนนี้ทุกสิ่งเปลี่ยนไปจนสิ้น คล้ายว่าที่นั่น (ร่างอวตาร) คือโลกความจริง และที่นี่ (การเป็นมนุษย์) กลายเป็นความฝัน” เพราะเขาต้องเชื่อมต่อกับร่างอวตารทุกวัน คือ เข้าเครื่องเชื่อมต่อเพื่อเข้าสู่ร่างอวตาร พอหลับในร่างอวตารจะกลับมามีขึ้นในร่างมนุษย์ ซึ่งในช่วงเวลาเหล่านี้เขาไม่ได้สนใจร่างกายมนุษย์ของตนเองเลย กินน้อย นอนน้อย ไม่ตัดผม โกนหนวด เป็นการแสดงให้เห็นว่า

เค้าสนใจสิ่งที่จะต้องกระทำในโลกของชาวนาวิมากกว่า พร้อมทั้งยังกล่าวอีกว่า “ไม่น่าเชื่อว่าผ่านไปแค่ 3 เดือน ผมจำชีวิตเดิมตัวเองไม่ได้ ผมไม่รู้ว่าตัวเองเป็นใครแล้ว” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาลังเลที่จะเลือกว่าตัวเองเป็นมนุษย์ที่จะต้องเจรจาให้ชาวนาวิย้ายออกจากโฮมทรี หรือเป็นชาวนาวิที่ต้องปกป้องบ้านของพวกเขา แต่หลังจากนั้นเขาตัดสินใจโกนหนวดแล้วกลับไปหา นายพลควอริช และทั้ง ๆ ที่นายพลควอริชขึ้นเรื่องให้องค์กรช่วยเหลือเรื่องชาวของเจคให้กลับมาเป็นปกติ แต่เขากียังยืนยันจะอยู่ข้างชาวนาวิ โดยการทำให้ตัวเองผ่านพิธีกรรมขั้นสุดท้ายเพื่อกลายเป็นชาวนาวิ และเกลี้ยกล่อมให้พวกเขาอพยพออกไปแทนการสู้รบในสงครามที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้น

8. ได้รางวัล (reward)

เมื่อชาวเผ่าโอมาติกาอย่าไม่ฟังคำเตือนของเจคว่ามนุษย์จะมาทำร้ายชนเผ่าและควรย้ายออกจากโฮมทรี ทำให้เจคต้องกระทำการบางอย่างเพื่อให้เป็นที่เชื่อถือของชาวเผ่าอีกครั้ง เขาจึงตัดสินใจไปต่อสู้กับโทรค ทำให้ตัวเองกลายเป็น “โทรค มัคโต” ให้ได้ และเมื่อเขาทำสำเร็จ จึงเดินทางไปสู่ภูเขาดิวิญญาณ ที่เหล่าชนเผ่าโอมาติกาอย่าอพยพหนีการทำลายโฮมทรีมาที่นี่ เจคประกาศตัวต่อทุกคนในเผ่าว่าเขาเป็น โอมาติกาอย่า และจะเป็นผู้นำสู้กับมนุษย์ จากนั้นเขาจึงให้แต่ละคนในเผ่าออกเดินทางไปแจ้งข่าวให้ชาวนาวิเผ่าต่างๆ เข้าร่วมรบกับเขา จากคำประกาศของเจคที่กล่าวว่า “จงควบอภิรณให้เร็วเท่าที่ลมเป็นใจ แจ้งข่าวให้เผ่าอื่นมาช่วยกัน บอกพวกเขาว่า โทรค มัคโต เรียกพวกเขา บัดนี้ ท่านได้สู้ศึกพร้อมกับข้า พี่น้องข้าทั้งชายหญิง เราจะแสดงให้เห็นจากฟ้า (มนุษย์) รู้ว่า พวกเขาไม่สามารถได้ทุกอย่างที่ต้องการ และที่นี่คือแผ่นดินของเรา” ประชากรจากสองร้อยจึงกลายเป็นสองพันกว่าคนในเวลา 5 วัน และทำให้เหล่าทหารตัดสินใจที่จะมาทำสงครามกับชนเผ่าพื้นเมืองก่อนที่จะมีชาวนาวิมากกว่านี้

เจคกังวลใจในการต่อสู้ครั้งนี้ เขาจึงมาอธิษฐานต่อเอวาว่า “หากพระแม่สถิตอยู่จริง ข้าก็อยากทูลพระองค์ หากเกรงชอยู่กับพระองค์ โปรดดูจากความจำของนาง ดูโลกที่เราสองคนจากมา มันไม่มีสีเขียวที่นั่น พวกเขามาแม่ตัวเอง พวกเขาจะทำกับที่นี่เช่นกัน คนจากฟ้าจะมากันอีกมาก พวกเขาจะมาแบบสายฝนที่ไม่มีวันหยุด นอกจากเราหยุดพวกเขาได้ พระองค์เลือกข้าด้วยเหตุผลบางอย่าง ข้าจะยืนหยัดและต่อสู้ พระองค์รู้ว่าข้าจะทำ แต่พระองค์ต้องช่วยข้า” เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาตัดสินใจที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง นั่นคือการรักษารัศมีชาติและแสดงให้เห็นว่าเจคเข้าใจแล้วว่าธรรมชาติคือ พระผู้สร้างที่ยิ่งใหญ่ เมื่อต่อสู้กับทหารที่มียานรบติดอาวุธและระเบิดหนัก ทำให้ต้องสูญเสียชีวิตของชาวนาวิมากมาย แต่เมื่อถึงเวลาที่กำลังจะแพ้ กลับปรากฏเหล่าสัตว์ป่าทั้งบนบกและบนอากาศเพื่อช่วยเหลือชาวนาวิ เนย์ทรีจึงกล่าวว่า “เอวาฟังคำเจ้า” โดยการส่งสัตว์ในป่าออกมาร่วมต่อสู้จนมนุษย์ต้องแพ้พ่ายกลับไป

9. การคืนชีพ (resurrection)

การสู้รบระหว่างชาวนาวิและมนุษย์ทำให้ร่างมนุษย์ของเจคอ่อนแอลง จนเสี่ยงที่จะเสียชีวิต การคืนชีพของวีรบุรุษในเรื่องนี้ คือการนำจิตวิญญาณของเจคจากร่างของมนุษย์ให้มาสร้างของอวตารโดยสมบูรณ์ ด้วยการนำร่างมนุษย์และร่างอวตารมาประกอบพิธีกรรม การอธิษฐานพร้อมกับสวดบูชาเอวาของชนเผ่าโอมาติกาอย่าเพื่อขอพรให้จิตวิญญาณของเจคเกิดใหม่ในร่างอวตาร

10. การกลับมาพร้อมน้ำอมฤต (return with the elixir)

การดำรงชีวิตเป็นชาวนาวิในดาวแพนดอร่า เปรียบเสมือนเป็นสมบัติหรือบทเรียนจากโลกใบใหม่ ดังที่ไวเกอร์ได้กล่าวไว้ เพราะเจคได้เรียนรู้ว่าการอยู่ด้วยการเชื่อมโยงระหว่าง

ชีวิตกับธรรมชาตินั้นคือสิ่งที่สำคัญที่สุด หลังจากการสู้รบแล้ว เขาจึงเป็นผู้นำจับกุมและส่งมนุษย์ที่มีความคิดจะรุกรานแพนดอร่ากลับไปสู่โลกมนุษย์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การปรากฏขึ้นตอนการผจญภัยของวีรบุรุษในภาพยนตร์เรื่องอวตาร พบจำนวน 10 ขั้นตอน ตามที่ คริสโตเฟอร์ โวกลอร์ ได้วิเคราะห์ การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ โดยขั้นตอนที่ไม่ปรากฏ 2 ขั้นตอน คือ การปฏิเสธเสียงเรียก (wrefusal of the call) ซึ่งในภาพยนตร์เหมือนเป็นการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการแล้ว อีกขั้นตอนที่ไม่ปรากฏ คือ เส้นทางกลับบ้าน (the road back) เพราะวีรบุรุษเข้าใจแล้วว่าเป้าหมายของชีวิตที่แท้จริงคือสิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากชาวนาวิ และจากขั้นตอนที่ปรากฏนั้นอาจเป็นการแสดงให้เห็นว่า การสร้างภาพยนตร์เรื่องอวตารที่สร้างตามขั้นตอนการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัมโบราณ แม้เนื้อหาจะเปลี่ยนแปลงไปตามสังคม คือ เปลี่ยนตัวละครเอกจากเทพเจ้ากลายเป็นมนุษย์ แต่ยังมีเรื่องราวของการผจญภัยที่ทำให้ตัวละครเอกนั้นเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ มีการพัฒนาทางร่างกายที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติได้ และมีการพัฒนาทางจิตใจให้มีจิตใจที่กล้าหาญ นึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์และความสุขส่วนตัวมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ภาพยนตร์เรื่องอวตารเป็นภาพยนตร์ที่มีผู้ชมสนใจชมซ้ำ จนสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก

การวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีฉากเกี่ยวกับการผจญภัยของวีรบุรุษตามแนวทางการศึกษาของ คริสโตเฟอร์ โวกลอร์ จำนวน 10 ขั้นตอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมพัทธ์ อรรถกรกวิณทิพย์ และบาร์นิ บุญทรง (2557) ที่ศึกษาการผจญภัยของวีรบุรุษ: กรณีศึกษาจากพระอภัยมณี และพบว่า เรื่องพระอภัยมณีมี การ

เดินทางตามทฤษฎีการผจญภัยของวีรบุรุษเกือบสมบูรณ์ คือ การออกเดินทาง การครอบครองและการเดินทางกลับ เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องโพเรน 2: การเดินทางของวีรบุรุษจาก เทพปกรณัมสุภาพยนตร์กับมุมมองทางคติชนวิทยา (สุกัญญาโสภี ใจกล้า, 2564, หน้า 72) ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์เรื่องโพเรน 2 มีการนำเสนอตามขั้นตอนที่โวกลอร์วิเคราะห์การเขียนบทภาพยนตร์ไว้ครบทั้ง 12 ขั้นตอน และมีข้อมูลในเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนได้แรงบันดาลใจจากเทพปกรณัมอยู่หลายส่วน เช่นเดียวกับภาพยนตร์เรื่อง อวตาร

ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งเป็นการแตกต่างจากการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ “อวตาร” กับภาพยนตร์เรื่องอื่นๆ ข้างต้น คือ การผจญภัยของวีรบุรุษอย่างเจมมีขั้นตอนสำคัญที่ขาดหายไป คือ เส้นทางกลับบ้าน (the road back) ซึ่งเป็นเป็นการย้ำให้เห็นว่าวีรบุรุษเลือกที่จะไม่เดินทางกลับสู่โลกใบเดิม เพราะเขาเข้าใจแล้วว่าสิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากโลกใบใหม่นั้น เป็นเป้าหมายที่สำคัญของชีวิต คือ การเชื่อมโยงกับธรรมชาติ และสุดท้ายเป็นการกลับคืนสู่ธรรมชาติ ทำให้ผู้วิจัยนึกถึงปรัชญาของฮินดูที่กล่าวถึงการกลับคืนสู่ปรมาตมัน หรือการกลับไปอยู่กับพระเจ้าของศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของผู้สร้างที่ต้องการสื่อถึงคำสอนทางจิตวิญญาณ ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง *Spiritual Teachings of the Avatar* [คำสอนทางจิตวิญญาณของ (ภาพยนตร์เรื่อง) อวตาร] (Jeffrey Armstrong, 2010 อ้างถึงใน แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 51 - 52) ว่า “ภาพยนตร์เรื่องอวตารเป็นการพบกันระหว่างศาสตร์เทคโนโลยีกับศาสตร์พื้นเมือง พื้นภูมิปัญญาโบราณที่ใช้ในภาพยนตร์เป็นแนวความคิดในหลักศาสนาฮินดู เช่น อาตมัน โยคะ ปรารถนา อไทวตะ การหลุดพ้น เป็นต้น”

การกล่าวถึงพระผู้สร้าง ยังสามารถเชื่อมโยงถึงคัมภีร์เฮอริเมติกา ซึ่งเป็นปรัชญาบรมโบราณของอียิปต์ที่ท่านเฮอริมีสได้จดจำไว้เกี่ยวกับพระมหาเทพอาตม ลำดับชั้นของการรังสรรค์ การรังสรรค์มนุษยชาติ การกำเนิดวัฒนธรรมมนุษย์ ฯลฯ ถือเป็นคัมภีร์ที่สืบทอดมาไม่ต่ำกว่าห้าพันปี และมีอิทธิพลต่อนักปรัชญาในสมัยต่างๆ โดยท่านเฮอริมีสได้กล่าวไว้ว่า (2551, หน้า 17) “พระมหาเทพ คือ ความเป็นหนึ่ง ทุกสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระผู้ประเสริฐสุดหนึ่งเดียว เหมือนเลขหนึ่งซึ่งเป็นที่มาของเลขถัดไปทั้งหมด พระมหาเทพคือที่มาของทุกสิ่ง”

ชาวนาวีจึงเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับพระผู้สร้าง ด้วยการแสดงให้เห็นในฉากต่างๆ นับตั้งแต่ สายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงต้นไม้ทุกต้นเข้ากับเอวา การเชื่อมซาเฮลกับสัตว์ที่ใช้เป็นพาหนะ อีกทั้งยังย้าด้วยการพูดของ ดร.เกรซ ผู้เข้ามาศึกษาวิถีของชาวนาวี ที่อธิบายถึงต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ว่า “เรา (นักวิทยาศาสตร์) คิดกันว่า มันมีการถ่ายทอดสื่อเคมีไฟฟ้าเกิดขึ้นระหว่างรากต้นไม้พวกนั้น คล้ายซินแนปส์ที่เชื่อมระหว่างเซลล์ประสาท ต้นไม้แต่ละต้นมีจุดเชื่อมเป็นหมื่นๆ จุดกับต้นไม้โดยรอบ และมีต้นไม้ 10 ยกกำลัง 12 ต้นในแพนดอร่า มันเชื่อมต่อมากกว่าเซลล์สมองมนุษย์เข้าไฉริยัง มันคือเน็ตเวิร์ค โกลบอลเน็ตเวิร์ค และชาวนาวีเข้าถึงมันได้” สอดคล้องกับปรัชญาที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อุปนิษัท ซึ่งเป็นคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงกับพระผู้สร้างไว้ (กิงแก้ว อัตถากร, 2553) ความว่า “จักรวาลนี้คือต้นไม้ต้นหนึ่งซึ่งดำรงอยู่เป็นนิรันดรรากอยู่บนสวรรค์ กิ่งก้านสาขาแผ่ลงมาเบื้องล่างรากอันบริสุทธิ์ของต้นไม้นี้ คือ พรหมัน พระผู้เป็นอมตะ โลกทั้งสามอยู่ในชีวิตาตม์ของพระองค์”

สิ่งที่น่าสังเกตอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องนี้อ็คือสาระสำคัญในการผจญภัยของวีรบุรุษ ที่มีไม่เพียงการแสดงให้เห็นการกระทำที่กล้าหาญและเสียสละเพียงอย่างเดียว แต่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของวีรบุรุษที่เขาได้เรียนรู้จากโลกใบใหม่ ดังเช่นที่แคมป์เบลล์และมอยเยอร์ส ได้กล่าวไว้ในหนังสือพลานุภาพแห่งเทพปกรณัม (แคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส, 2551, หน้า 255) สรุปว่า ภารกิจมีสองประเภท ประเภทหนึ่งคือภารกิจทางกาย ซึ่งวีรบุรุษได้แสดงพฤติกรรมอันกล้าหาญใน การประจัญบานหรือในการช่วยเหลือชีวิตใครสักคน อีกประเภทหนึ่งคือภารกิจทางจิตวิญญาณ ซึ่งวีรบุรุษเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในระดับเหนือปรกติ แล้วกลับมาพร้อมกับสาระสาร ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ นอกจากความแข็งแกร่งตามแบบผู้ที่ถูกฝึกให้เป็นนาวิกโยธินแล้ว เจคยังมีจิตใจที่กล้าหาญ ไม่เกรงกลัวอันตรายจากปาที่เขาไม่เคยรู้จัก และลักษณะนิสัยสำคัญที่ทำให้เจคเรียนรู้เข้าใจวิถีของชาวนาวี และได้รับการยอมรับว่าเป็นโอมาติกายาคคนหนึ่งนั้น คือ ความไม่มีตัวตน (Ego) ดังที่เขาได้แสดงออกตั้งแต่เริ่มเข้าไปสู่ป่าครั้งแรกและได้รับการช่วยเหลือจากเนย์ทีรี นางบอกว่าเจคเหมือนเด็กทารกที่ไม่รู้ว่าควรทำอะไร เขาจึงกล่าวว่า “ถ้าหากข้าเหมือนเด็ก จันเจ้าช่วยสอนข้าทีสิ” และถึงแม้ว่าเนย์ทีรีจะปฏิเสธ แต่เขาก็ก้มขอลงกราบ หรือแม้แต่การโต้ตอบกับโมอาตซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชนเผ่า เจคก็ยังแสดงความไม่มีตัวตน (Ego) โดยการตอบกลับว่า “ถั่วของข้าว่างเปล่า เชื้อสิ” การซักถามและทดสอบนิสัยของเจคทำให้โมอาตยอมรับและมอบหมายให้เนย์ทีรีสอนวิถีของชาวนาวีให้กับเขา และในการทดสอบแต่ละครั้งจะมีการประชิดประชันหรือต่าหนี แต่เจคก็ไม่ได้แสดงอารมณ์โกรธหรือไม่พอใจกับคำกล่าวนั้น หรือแม้กระทั่ง

มีหลายคนเรียกเขาว่า “สเกียร์” ที่แปลว่า ไ้ไ้ในภาษาของชาวนาวิ ก็ไม่ได้ทำให้เขาโกรธ เป็นการแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถละทิ้งความถือตนหรือตัวตนของเขา เสมือนเป็น แก้วเปล่าที่สามารถเติมน้ำลงไปได้ และความไม่มีตัวตนนี้เองที่ทำให้เขาเข้าใจและเข้าถึงชาวนาวิอย่างสมบูรณ์

สารในภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการสื่อให้ผู้ชมได้เห็นอย่างชัดเจน คือ การเปรียบเทียบระหว่างมนุษย์โลกกับชาวนาวิ ว่ามีความคิด ความต้องการและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยแบ่งตัวละครเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นมนุษย์ผู้ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง มีวิวัฒนาการมากกว่า คิดว่าตนเองเป็นกลุ่มชนที่มีอารยะ และคิดแต่จะเบียดเบียนธรรมชาติเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง กับอีกฝ่าย คือ ชาวนาวิ ชนเผ่าโอมาติกาอย่าที่มนุษย์เรียกว่า “ลิงสีฟ้า” เป็นชนเผ่าที่ดูเหมือนคนป่าเถื่อน ไม่มีอารยะ ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ไม่ต้องการความเจริญทางเทคโนโลยี ดังที่หัวหน้าโครงกาแพนดอรากล่าวกับเขาว่า “สืบให้ได้ความลิงสีฟ้าต้องการอะไร ผมหมายถึง เราให้เขาหมดทั้งยารักษาโรค การศึกษา ถนน แต่พวกเขาชอบโคลน ผมไม่ได้อยากขัดใจเลยนะ ขอเพียงแต่พวกเขาอย่าออกจากหมู่บ้าน” การดำรงชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ทำให้ชาวนาวิไม่มีความต้องการ (กิเลสด้านโลภะ) นอกเหนือจากสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ตัวละครกลุ่มนี้จึงเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่มีการพัฒนาทางจิตวิญญาณ ไม่เห็นความสำคัญขงเทคโนโลยีมากกว่าการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพระเจ้าผู้สร้าง (ธรรมชาติ) เมื่อเขาซึ่งเติบโตและถูกหล่อหลอมตามลักษณะของมนุษย์โลกที่แวดล้อมไปด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ต้องมาใช้ชีวิตและเรียนรู้วิถีของชาวนาวิ ทำให้เขากลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้กันระหว่างจิตสำนึกฝ่ายดี (ที่ได้เรียนรู้จากชาวนาวิ) และจิตสำนึกฝ่าย

ร้าย (จากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ทั้งตัวเขาเองและคนในโครงการ) จนสุดท้ายเขาตัดสินใจที่จะเป็นผู้นำชาวนาวิเพื่อต่อสู้กับทหารที่ตั้งใจเข้าไปทำลายหมู่บ้านและต้นไม้แห่งจิตวิญญาณของชนเผ่า เขาจึงกลายเป็นวีรบุรุษที่กระทำตามความหมายของการ อวตาร (Avatar) ของเทพเจ้าในศาสนาฮินดูอย่างแท้จริง ดังความหมายที่สรุปไว้ในหนังสือเรื่อง Spiritual Teachings of the Avatar [คำสอนทางจิตวิญญาณของ (ภาพยนตร์เรื่อง) อวตาร] (แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 348) ว่า “การอวตารคือการจุติลงมาของพระเจ้าในร่างมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งมีชีวิตต่างๆ พระเจ้าอวตารลงมาบนโลกมนุษย์ด้วยความสมัครใจ ลงมาบนโลกมนุษย์เพื่อปฏิบัติภารกิจต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามเหตุการณ์ ณ ขณะนั้น ได้แก่ การรักษาและช่วยเหลือโลก การผลักดันทางจิตวิญญาณ การสั่งสอนและนำทางมนุษย์ไปสู่หนทางที่เหมาะสม”

แม้ว่าเขาจะไม่ได้เป็นองค์อวตารของเทพเจ้า แต่เขาก็ยังเป็นตัวอย่างของวีรบุรุษได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เพราะเขาได้แสดงให้เห็นการต่อสู้ของฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรม ทั้งภายนอกและภายในจิตใจของเขาเอง ดังที่พระกฤษณะ องค์อวตารของพระนารายณ์ ประกาศไว้ในคัมภีร์ศรีมัทภควัทคีตาว่า “ภารต! เมื่อธรรมเสื่อมเสียไป อธรรมเจริญขึ้นในกาลใดๆ อาตมาย่อมสำแดงตนให้ปรากฏในกาลนั้นๆ เพื่อรักษาสาธุชน เพื่อบารบทุรชน และเพื่อ ผดุงธรรม” (กฤษณะไท่พายนวยาส, 2509, หน้า 52 อ้างถึงใน แคทรียา อังทองกำเนิด, 2562, หน้า 1) อีกทั้งเขายังเป็นตัวอย่างในการตัดสินใจเลือกจะดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงกับพระเจ้าผู้สร้าง ดังที่ทานเฮอร์มีสกล่าวสรุปไว้ในคัมภีร์เฮอริเมติกา ว่า

จิตของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นในรูปลักษณะของพระจิตใหญ่ของ พระมหาเทพ ถ้าเมื่อใดเรา

สามารถแยกจิตของเราให้เป็นอิสระจากข้อจำกัดที่กายหยาบเป็นตัวกำหนด เราก็จะสามารถสัมผัสพระจิตของพระมหาเทพ เราถูกสร้างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายให้เรียนรู้ที่จะกระทำตรงนี้ นั่นคือเป้าหมายทางจิตวิญญาณของชีวิตมนุษย์ ในการจะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง เราต้องขยายการรับรู้ของเรา เราต้องใช้พลังจิตเล็กๆ ของเราเอื้อมไปให้ถึงพระจิตใหญ่ของ พระมหาเทพ

การผจญภัยของเจคจึงเปรียบเสมือนการเดินทางของวีรบุรุษในเทพปกรณัมที่มีรูปแบบทันสมัยมากขึ้น แต่ยังคงมีการสืบทอดสาระสำคัญสำคัญของชีวิตด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาภาพยนตร์การ์ตูนที่นำเสนอแก่เยาวชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนำแนวคิดเกี่ยวกับวีรบุรุษที่มีความกล้าหาญ เสียสละ เพื่อส่วนรวมมาสอดแทรกและปลูกฝังให้กับเยาวชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กิงแก้ว อัดถาการ ผู้เป็น ครูบาอาจารย์ ที่ชี้แนะให้ผู้วิจัยเห็นความ สมภาพกันของวัฒนธรรมต่างๆ และชี้ให้เห็นถึงสาระสำคัญที่ดำรงอยู่ในเทพปกรณัม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะไทวปายนวยาส. 2509. *ศรีมัททกวีทศิตดา (หรือเพลงแห่งชีวิต)*. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (2544). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แคมป์เบลล์ และมอยเยอร์ส. (2551). *ผลงานภาพแห่งเทพปกรณัม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- แคทรียา อังทองกำเนิด. (2562). *อาร์คีไทพ์อวตาร: ปรากฏการณ์ทางเทพปกรณัมในศาสนาฮินดูและพระพุทธศาสนา*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ปัทมรัตน์ ธรรมกวินทิพย์ และบาร์นี บุญทรง. (2557). การผจญภัยของวีรบุรุษ: กรณีศึกษาจากพระอภัยมณี. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 11(1), 75 - 90.
- สุกัญญาโสภี ใจกล้า. (2564). โพรเซ่น 2: การเดินทางของวีรบุรุษจากเทพปกรณัมสู่ภาพยนตร์กับมุมมองทางคติชนวิทยา. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*, 16(2), 72 - 86.
- กิงแก้ว อัดถาการ. (2565). *อุปนิษท: คัมภีร์เพื่อความสงบสันติ*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- Vogler, C. (2007). *The Writer's journey: Mythic structure for writers*. (3rd ed.). Michael Wiese Productions.